

רשומות

הצעות חוק

15 ביולי 1965

669

ט"ו בתמוז תשכ"ה

עמוד

364

368

חוק דיני מישכון, תשכ"ה—1965

חוק המתנה, תשכ"ה—1965

חוק דיני מישכון, תשכ"ה-1965

פרק א': חוראות כלליות

1. מישכון הוא שעבוד נכס כערובה לחיוב, המזכה את הנושה לגבות את החיוב - אם לא נפרע - מן המשכון, ויכול שהערובה תהיה לחיוב כולו או למקצתו, לחיוב קיים או עתיד לבוא או מרתנה.
2. (א) מישכון נוצר בהסכם בין הממשכן ובין מקבל המשכון.
(ב) כל הגבלה או תנאי החלים לפי הדין על העברת בעלות בנכס יחולו גם על מישכונו.
3. שעבד אדם נכס להבטחת חיובו של אדם אחר יהא דינו כדין מי שערב לאותו חיוב ויחולו הוראות חוק דיני ערבות, אלא שהנושה לא יהיה זכאי להיפרע מהמשכן אלא במימוש המישכון כאמור בחוק זה.
4. (א) המשכון משמש גם ערובה לריבית, להוצאות ולדמי נזק שנתחייב בהם החייב בשל החיוב המובטח; והוא, אם לא נקבעה הוראה אחרת בהסכם המישכון.
(ב) הוגדל היקפו של החיוב המובטח על פי הסכם בין החייב לכין הנושה, לא ישמש המשכון ערובה ליתרה שנוספה.
(ג) המישכון יחול גם על פירוטיו של המשכון ודינם כדין המשכון, והוא, באין קביעה אחרת בהסכם המישכון.
5. (א) רשאי הממשכן לשעבד את המשכון במישכונים נוספים כלי נטילת רשות מאת מקבל המשכון אולם כל מקבל משכון נוסף לא יוכל לגבות חיובו אלא לאחר שנפרע החיוב המובטח במישכון שלפניו, והוא, באין קביעה אחרת בהסכם המישכון.
(ב) בהסכמת מקבל המשכון רשאי הממשכן לשעבד את המשכון במישכון נוסף שדרגתו תהיה שווה לדרגת מישכונו של מקבל המשכון שלפניו או עדיפה ממנו.
6. (א) עבר החיוב המובטח לאדם אחר, יעבור המשכון עמו לנושה החדש; שועבד החיוב המובטח, ישמש המשכון ערובה גם להבטחת החיוב המשוועבד שלהכסתו שועבד החיוב המובטח.
(ב) לא יועבר המישכון לאדם אחר בנפרד מהחיוב המובטח.
7. חדל החיוב המובטח להתקיים יפקע המישכון.
8. (א) לא נפרע החיוב המובטח במועדו, רשאי מקבל המשכון לממש את המישכון.
(ב) המישכון ימוש במכירת הנכס על פי צו של בית משפט; אולם רשאי שר המשפטים לקבוע בתקנות דרך מימוש אחרת לסוגים של מישכון.
9. לא תעמוד לממשכן טענת התיישנות החיוב המובטח, אלא אם נשאר המשכון בהחזקתו או בשליטתו.

¹ ה"ח 832, תשכ"ה, עמ' 71.

10. (א) הממשכן, וכן אדם העשוי להיפגע על ידי מימוש המישכון, רשאים, בכל עת, בין לפני המועד שנקבע לסילוקו של החיוב המובטח ובין לאחר מכן, לפדות את הממשכן בסילוק החיוב המובטח, ואולם לא יהיו רשאים, לפני המועד שנקבע לסילוק, לסלק חלק מן החיוב אלא בהסכמת מקבל הממשכן.
- (ב) נפרדה הממשכון לפני מועד הסילוק ישלם הפודה למקבל הממשכון את הריבית המגיעה על פי הסכם המישכון בעד התקופה שעד מועד הסילוק או בעד ששה חדשים אחרי התשלום, הכל לפי התקופה הקצרה יותר.
11. ממשכון שגמכר לשם מימוש המישכון, יעמוד לקנין לרוכש נקי מכל שעבוד או זכות נוגדת אחרת של צד שלישי, ולא תעמוד נגד הרוכש כל טענה שלא היתה זכות למכרו; ואולם כל זכות או טובת הנאה שאין להיזקק לה נגד הרוכש, תעמוד לגבי המחיר שנתקבל במימוש הממשכון.
12. (א) מושכן חלק בלתי מסויים בנכס וחולק הנכס, יחול הממשכון על חלקו של הממשכן לפי התלוקה.
- (ב) מושכן חלק בלתי מסויים בנכס תהיה הזכות לתבוע חלוקת הנכס על פי כל דין נתונה גם למקבל הממשכון, משעה שהוא רשאי לתבוע מימוש המישכון.
13. אין במימוש מישכון כדי לפגוע בזכותו של הנזשה לגבות עודף החיוב המובטח שלא סולק במימוש על פי כל עילה אחרת.
14. אין הצדדים להסכם מישכון רשאים להתנות על דרכי המימוש.

פרק ב': רישום מישכונים מסויימים

15. "נכס נרשם" בחוק זה – רכב מנועי כמשמעותו בפקודת התעבורה,¹ ציוד כמשמעותו בחוק רישום ציוד הנדסי,² תשי"ז-1957, וכל נכס אחר שיש בחיקוק חובה או שיטה לרישומו.
16. מושכן נכס נרשם לא יהיה כוחו של הממשכון יפה כלפי גושים אחרים של הממשכן, כל עוד לא נרשם המישכון ברישום המתנהל על פי החיקוק החל על רישום הנכס.
17. סדרי הרישום של מישכונים לענין פרק זה ייקבעו בתקנות שיתקנו בנפרד לכל סוג של נכס נרשם על ידי השר הממונה על החיקוק החל על רישום הנכס.
18. הוראות פרק זה באות להוסיף על הוראות כל חיקוק בדבר רישום שעבודים ולא לגרוע ממנו.

פרק ג': הוראות למישכון חפצים

19. "חפץ", בחוק זה – נכס מיטלטלין למעט זכות.
20. חפץ שמושכן יכול שיימסר למשמרת של מקבל הממשכון, או למשמרת אדם אחר שאיננו הממשכן או למשמרת אדם במשותף עם הממשכן (לכל אלה ייקרא בפרק זה – הפק-דה), או יכול שיושאר בהחזקתו או בשליטתו של הממשכן (בפרק זה – השארה בידי הממש-כן), הכל כפי שנקבע בהסכם המישכון.
21. מושכן חפץ שהוא נכס נרשם ומישכונו נרשם כאמור בפרק ב', או חפץ שאיננו נכס נרשם אבל תופקד, יהיה כוחו של המישכון יפה אף אם לא היה הממשכן בעל החפץ או אדם

¹ דיני מדינת ישראל גוטה חדש 7, תשכ"א, עמ' 173.
² ס"ח תשי"ז, עמ' 145.

הזכאי למשכנו, ובלבד שמקבל המשכון לא ידע, ולא היה עליו לדעת, כי הממשכן אינו זכאי למשכן את החפץ.

22. מושכן חפץ שאינו נכס נרשם והושאר בידי הממשכן אין כוחו של המישכון יפה כלפי נרשים אחרים של הממשכן, שלא ידעו, ולא היה עליהם לדעת, על המישכון.

23. (א) הופקד החפץ הממושכן בידי מקבל המשכון או בידי אדם אחר, שאיננו הממשכן, (ולשניהם ייקרא להלן – השומר), לא יהיה השומר רשאי להשתמש בחפץ אלא ברשות הממשכן.

(ב) הרשה הממשכן את השימוש בחפץ, ישלם לו השומר שכר ראוי בעד השימוש, ולא יהיה תוקף לויתור על שכר ראוי כאמור.

24. השומר זכאי לשיפוי על ההוצאות הסבירות שהוציא לשמירה ועל ההתחייבויות הסבירות שהתחייב בהן עקב השמירה; ואולם אם ניתנה לו רשות להשתמש בחפץ כאמור בסעיף 23, ישא הוא בהוצאות ובהתחייבויות הללו.

25. (א) נקבע בהסכם המישכון כי השומר יהיה זכאי לאכילת פירותיו של החפץ הממור שכן, יחא הוא חייב לשלם לממשכן שכר ראוי תמורתם, ולא יהיה תוקף לויתור על שכר ראוי כאמור.

(ב) היה החפץ הממושכן נושא בדרך הטבע פירות שאינם משתמרים, יראו את השומר כזכאי לאכילת הפירות, אם לא נקבע בהסכם המישכון על דרך אחרת.

26. בית המשפט רשאי, על פי בקשת מקבל המשכון, השומר או הממשכן, להורות על מכירת החפץ לפני שהגיע המועד למימוש המישכון אם נוכח שהחפץ הוא מסוג הנכסים הפסידים; המכירה תהיה כדרך שמוכרים חפץ למימוש המישכון ודינו לכל דבר כאילו נמכר בתהליך המימוש.

פרק ד': הוראות למישכון זכויות

27. "זכות", בחוק זה – כל זכות וטובת הנאה הניתנות לשעבוד.

28. מושכנה זכות, יהיו לממשכן כל הזכויות הנאצלות מן הזכות.

29. (א) היחה הזכות הממושכנת חיוב, רשאי מקבל המישכון לגבותו, ולשם כך בתונות לו כל זכויות הגביה אשר לנושה החיוב הממושכן.

(ב) היה החיוב ממושכן בכמה מישכונים, זכות הגביה כאמור בסעיף קטן (א) הוא בידי מקבל המשכון שדרגתו עדיפה על דרגות המישכונים האחרים.

30. בית המשפט רשאי, על פי בקשת הממשכן או מקבל המשכון, למנות כונס נכסים לגביית החיוב הממושכן.

31. (א) נגבה החיוב הממושכן, יחול המישכון על הנגבה.

(ב) היה נשוא החיוב נכס שעל שעבודו כערוכה לחיוב חל דין אחר ונגבה החיוב – יחא הנכס, לענין סעיף קטן (א), משועבד לפי הדין האחר.

32. הגיע מועד מימוש המישכון בזמן פרעונו של החיוב הממושכן או לאחר מכן, רשאי בית המשפט לצוות על מימוש המישכון על ידי גביית החיוב הממושכן ולא בדרך אחרת.

33. זכות הצמודה למסמך והיא עוברת במסירת המסמך מישכונה יהיה במישכון המסמך והוראות הפרק השלישי יחולו, ובלבד שהמשכון הופקד בידי מקבל המשכון; והזכויות הנאצלות מן הזכות יהיו למקבל המשכון, על אף האמור בסעיף 28 (ב).

פרק ה': שונות

תחילת דיני מישכון על עסקאות דומות	34. הוראות חוק זה יחולו על כל עסקה שמטרתה שעבוד נכס כערובה לחיוב, תהא צורת העסקה אשר תהא.
תחילת על נכסים מסויימים	35. חוק זה יחול על מקרקעין ועל כלי שיט כמשמעותו בחוק הספנות (כלי שיט), תש"ך—1960, למעט כלי שיט ששר התחבורה פטר אותו, מכוח סעיף 105 לחוק האמור, מחובת רישום; והוא, במידה שאין הוראה אחרת בדין הקובע שעבודו של אותו נכס כערובה לחיוב.
ביטול	36. הספר החמישי של המג'לה — בטל.
תחילה	37. תחילתו של חוק זה ששה חדשים מיום קבלתו בכנסת, על מישכונים שנוצרו לפני תחילת חוק זה יחולו הוראות הדין הקודם.
ביצוע ותקנות	38. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו, לרבות תקנות הקובעות אגרות לענין חוק זה.

ד ב ר י - ה ס ב ר

דיני מישכון מוסדרים עדיין בישראל על פי הוראות הספר החמישי למג'לה. מתוך מגמה לבטל כליל את המג'לה שהוראותיה נתיישגו ולהחליפו בדיני המשפט האזרחי הישראלי, מוצע בזה להחליף גם פרק זה מהמשפט העותומני בחוק מקורי המסדיר את דיני המישכון. החוק המוצע יחול הן על מישכון חפצים והן על מישכון זכויות. בזה חורג החוק המוצע מהתחום שנקבע על ידי המג'לה והולך בעקבות דיני אירופה המכירים גם מישכון זכויות ותביעות. לגבי מקרקעין יחול החוק המוצע רק ככל שאין דיני המקרקעין קובעים הוראה מיוחדת אחרת לגביהם. והוא הדין לגבי כלי שיט ששר התחבורה לא שחרר מחובת רישום. מאחר וחוק הספנות (כלי-שיט), תש"ך—1960, מסדיר את מישכונם.

חידוש עקרוני בחוק המוצע הוא, שהוא קובע לגבי מישכונים מסויימים שיטת רישום של המישכון. המדובר בנכסים שחיקק קובע לגבי הקנין בהם חובת רישום או שיטת רישום, כגון כלי-רכב, ציוד הנדסי כבד וכד' ("נכסים גרשמים" כלשון החוק המוצע). מישכון בנכס גרשם אפשר יהיה לרשום במסגרת הרישום הנהוג לגבי הנכס עצמו. לא גרשם המישכון ברישום כאמור, לא יהיה לו תוקף נגד נושים אחרים של הממשכן.

חפץ שמושכן אפשר יהיה להפקיד בידי מקבל המשכון או בידי שומר, או להשאירו בידי הממשכן, ואולם משכון שאינו נכס גרשם הושאר בידי הממשכן לא יתפוש נגד נושים אחרים של הממשכן שלא ידעו, ולא היו חייבים לדעת על המישכון.

במישכון זכות ישארו בידי הממשכן, עד לשעת מימוש המישכון, כל הזכויות הנאצלות מהזכות, והוא, אם לא נקבע אחרת בהסכם המישכון.

אם היתה הזכות הממושכנת חיוב, יהיה מקבל המשכון זכאי לגבותה ולשם כך יהיו נתונות לו כל זכויות הגביה הנתונות לנושה בחיוב הממושכן, בגבה החיוב, יחול המישכון על מה שנגבה.

המישכון ימומש על ידי מכירת המשכון על פי צו של בית המשפט, ואולם שר המשפטים יהיה רשאי לקבוע בתקנות הוראות מיוחדות לגבי סוגים מסויימים של מישכונים. על פי בקשת הממשכן, מקבל המשכון או השומר שבידו הופקד המשכון, יהיה בית המשפט רשאי למנות כונס נכסים למכירת המשכון. מומש המשכון כדין, יעמוד לקנין הרוכש נקי מכל שעבוד או זכות של צד שלישי.

חוק המתנה, תשכ"ה-1965

<p>1. (א) מתנה היא עסקה להעברת נכס בלי תמורה.
(ב) דבר-המתנה יכול שיהיה מקרקעין, מטלטלין, זכויות וטובות הנאה.
(ג) מתנה יכול שתהיה בויתור נותן המתנה על זכות או טובת-הנאה או במחילת חיוב המגיע לו.</p>	מתנה — מהי?
2. מתנה נגמרת בהקניית דבר-המתנה מן הנותן למקבל תוך כדי הסכמה ביניהם לחיתור במתנה.	מתנה לאלתר
3. התחייבות לתת מתנה טעונה מסמך בכתב מאת נותן המתנה.	התחייבות לתת מתנה
4. במתנה רואים את שתיקתו של מקבל המתנה כהסכמה, זולת אם הודיע על דחיית המתנה תוך זמן סביר לאחר שנודע לו עליה.	שתיקה כהסכמה
<p>5. (א) מתנה יכול שתהיה על תנאי הדוחה את זכות המקבל או על תנאי המפסיק את זכותו.
(ב) מתנה יכול שתחייב את המקבל לעשות בה דבר, או להימנע מעשותו; מילוי חיוב כאמור יכול לדרוש נותן המתנה או מי שמעונין במילוי, ואם היה בדבר ענין לציבור — גם היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו.</p>	תנאים וחיוכים
6. נותן המתנה רשאי לחזור בו מהתחייבותו לתת מתנה שטרם קיים, אם היה הדבר מוצדק מחמת התנהגות מחפירה של מקבל המתנה כלפי הנותן או כלפי בן-משפחתו או מחמת הרעה חמורה במצבו הכלכלי של הנותן.	ביטול המתנה
7. הספר השביעי של המגילה — בטל.	ביטול
8. תחילתו של חוק זה מיום . על עסקאות מתנה שנעשו לפני תחילת חוק זה יוסיף לחול הדין הקודם.	תחילה והוראות מעבר

ד ב ר י ה ס ב ר

החוק המוצע הוא פרק נוסף בסידרת החוקים הבאים להחלפת המגילה והוא מסדיר כסעיפים מעטים את ענין יצירת המתנה, ביטולה והבטחת החיובים הקשורים בה.

החוק תופס את המתנה כעסקה דו-צדדית, בין נותן המתנה למקבלה, להעברת נכס ללא תמורה. לכן נקבע בחוק המוצע שמתנה נגמרת בהקניית דבר המתנה מן הנותן למקבל תוך כדי הסכמתם לחיתור במתנה (סעיף 2).

ההקנייה תהיה לפי דיני הקנין הכלליים ואין לענין זה דין מיוחד למתנה. כדי למנוע פיזור הבטחות מתנה מתוך קלות דעת, דורש החוק שהתחייבות לתת מתנה שאינה מתבצעת לאלתר תיעשה בכתב (סעיף 3).

ועדה ציבורית, בראשותו של שופט בית המשפט העליון ד"ר י' זוסמן, שקלה השקפתם של המשפט העברי ושל המשפט המקובל האנגלי, שלפיה יכול אדם לזכות את חברו במתנה שלא מדעתו, עם מתן אפשרות למקבל המתנה לדחותה לאחר שנודע לו עליה. הועדה המליצה שלא להכליל הוראה כאמור בחוק המוצע. לעומת זאת הציעה לראות שחיקתו של מקבל המתנה כהסכמה, זולת אם הודיע על דחיית המתנה תוך זמן סביר (סעיף 4).

החוק המוצע, בדומה לאמור בסעיפים 43-45 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965, מאפשר לנותן המתנה להתנות על תנאים הדוחים את הזכיה במתנה ועל תנאים המפסיקים את הזכות עליה, וכן לקבוע חיובים שעל המקבל למלאם מתוך דבר-המתנה שקיבל. מילוי החיוב יכול לתבוע לא רק נותן המתנה אלא גם הזכאים לכך לפי חוק הירושה, ואם יש בדבר ענין לציבור – גם היועץ המשפטי לממשלה (סעיף 5).

בהתאם לחוק המוצע אין הנותן יכול לחזור בו מן המתנה לאחר שנגמרה דבר-המתנה עבר לבעלות המקבל, אך הוא רשאי לחזור בו מהתחייבותו לתת מתנה במקרים האמורים בחוק, ובלבד שיש בהם להצדיק את ביטול המתנה (סעיף 6).

¹ ס"ח 446, תשכ"ה, עמ' 63.

